

НАЗВА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робота з психотравмою

РОЗРОБНИК

Тетяна Перепелюк

професор кафедри практичної психології, професор, кандидат психологічних наук

t.perepeliuk@mu.edu.ua

КАФЕДРА

практичної психології

pps@mu.edu.ua

4

кількість кредитів ектс

24 / 96

годин аудиторної / самостійної
роботи

диференційований
залік

форма контролю

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

магістр

МОВА ВИКЛАДАННЯ

українська

СТАТУС ДИСЦИПЛІНИ

навчальна дисципліна за вибором

ПРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Знання принципів роботи з вразливими клієнтами. Розуміння природи психотравми, механізмів формування ПТСР, а також методів діагностики. Вивчення психології кризових станів, екстремальної психології, психокорекції та психотерапії. Знання з загальної психології, патопсихології (психопатології) та психофізіології, що пояснюють роботу нервової системи та психіки.

АНОТАЦІЯ

Навчальна дисципліна передбачає теоретичний та практичний напрями. У сучасному світі чимдалі нагальною стає проблема подання психологічної допомоги у травмуючих ситуаціях: під час криз, катастроф, у випадках терористичних атак, стихійних і інших лих, яких може зазнати людина. Отже, сьогоденна проблема щодо психологічної допомоги у травмуючих ситуаціях є актуальною для багатьох клієнтів. Це потребує ґрунтовної підготовки фахівців - практичних психологів, які володіють методами подання допомоги у кризових та катастрофічних ситуаціях.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ

«Вікова фізіологія та валеологія», «Вікова та педагогічна психологія», «Психологія стресу», «Психологія особистості», «Психологія конфлікту», «Соціальна психологія поведінки особистості», «Патопсихологія».

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ознайомити здобувачів із психологічними механізмами дії травмуючої ситуації на особистість та її поведінку та особливостями психологічної допомоги клієнтам, що пережили психологічну травму, забезпечити професійну компетентність практичних психологів у сфері психології травмуючих ситуацій, формування у психологів-практиків вмінь і навичок застосування засобів психотерапії, психокорекції та методів психологічного консультування для психологічного супроводу клієнтів з травмивним досвідом

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс складається з чотирьох змістових модулів. Кожен модуль, у свою чергу, складається з лекційної та семінарської/практичної частин:

Змістовий модуль 1. Сутність і завдання дисципліни «Робота з психотравмою»

Змістовий модуль 2. Психологічні особливості травмуючих ситуацій

Змістовий модуль 3. Психодинамічний, біхевіористський, гуманістичний, гештальтпідхід та екзистенційний підходи і напрями щодо надання допомоги у травмуючих ситуаціях

Змістовий модуль 4. НЛП, позитивна психотерапія, когнітивний напрям та групові методи для допомоги клієнтам із психотравмою

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ

При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції-дискусії, лекції-аналіз конкретної ситуації.

ВИДИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Аудиторна робота

Основними видами навчальних аудиторних занять є лекції, семінарські заняття, консультації.

При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції-дискусії, лекції-аналіз конкретної ситуації.

Види навчальної діяльності студента

Семінарські/практичні заняття присвячуються виконанню кейсів, розгляду конкретних ситуацій, роботі в командах (малих групах) з презентацією результатів (у тому

числі із застосуванням рольових ігор з демонстрацією набутих навичок).

Ви працюєте з інформацією вдома, зокрема з використанням мережі Інтернет (див.

рекомендовану літературу), під час занять виконуєте усні та письмові завдання, виступаєте

з доповідями і презентаціями, підготовленими як групою так і індивідуально, моделюєте

поведінку у конкретних професійних ситуаціях. Програмою курсу передбачено такі

проекти:

- виступ за темою індивідуального завдання-кейса у формі презентації
  - виступ-інформування за темами семінарських занять;
  - семінар з індивідуальною та груповою роботою;
  - семінар у формі дебатів
-

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика навчальної дисципліни "Робота з психотравмою" базується на суворій етиці, конфіденційності, безпеці та професійній відповідальності. Вона передбачає обов'язкове відвідування, активну участь у дискусіях/практиках, глибоке розуміння травмафокусованих підходів та дотримання меж компетенції фахівця.

- Академічна доброчесність: Самостійне виконання завдань, неприпустимість плагіату.
- Етичні норми: Суворе дотримання принципів конфіденційності, поваги до особистості та уникнення дуальних відносин.
- Безпека: Створення безпечного середовища під час занять, розуміння меж втручання та відповідальності за стан клієнта.

- Відвідування та участь: Обов'язкова присутність на лекціях та семінарах, активна участь у клінічних сценаріях та дискусіях.
- Професійний розвиток: Розуміння необхідності неперервної підготовки та підвищення кваліфікації.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання у вищій школі базуються на ECTS (Європейська кредитно-трансферна система) та охоплюють рівні знань: початковий, середній, достатній і високий. Оцінювання враховує якість знань, вміння застосовувати їх на практиці, аналітичні здібності, самостійну роботу. шкалиаоцінювання (ECTS та Національна)

Оцінка ECTS	Бали (100)	Національна оцінка	Критерії (опис)
A	90–100	Відмінно	Глибоке і повне опанування матеріалу, творчий підхід.
B	82–89	Дуже добре	Повне знання, незначні неточності.
C	74–81	Добре	В цілому правильна відповідь, є несуттєві помилки.
D	64–73	Задовільно	Неповне опанування, але достатнє для подальшого навчання.
E	60–63	Достатньо	Задовільно, мінімальний рівень знань.
FX	35–59	Незадовільно	Потребує доопрацювання/повторного складання.
F	0–34	Незадовільно	Необхідне серйозне перевивчення дисципліни.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Очікувані результати вивчення дисципліни «Робота з психотравмою» передбачають набуття компетентностей щодо діагностики та надання психологічної допомоги. Студенти вчать розуміти механізми виникнення травми, опановують методи стабілізації, психокорекції та профілактики вторинної травматизації.

PH 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

PH 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

PH 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

PH12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Лінк на освітній контентдисципліни: <https://moodle.mu.edu.ua/course/view.php?id=15130#section-4>

Основна література

1. Гершанов О. Основи роботи з травмою : Робочі матеріали учасників тренінгів «Робота з травмою та втратою. Основи супервізії».URL.: <https://rm.coe.int/osnovu-raboty-z-travmoi-ukr/1680a035d8>
2. Туриніна О. Л. Психологія травмуючих ситуацій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. 160 с.
3. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій. Кол. авт.: Т. М. Титаренко, Ю. Д. Гундертайло, М. С. Дворник. Київ : КНТ, 2023. 218 с
4. Бріер Д., Скотт К. Основи травмофокусованої психотерапії. Л. : Свічачо, 2015. 448 с.;
5. Основи роботи з травмою. Робота з травмою та втратою. Основи супервізії: матеріали учасників тренінгів. Київ. 26 с.;
6. Класифікація психічних та поведінкових розладів (з глосарієм та критеріями) /укладач Дж. Е. Купера. Київ : Сфера, 2000. 464 с.;
7. Вікторія Анатоліївна Вінс, Інна Василівна Горбенко, Тетяна Миколаївна Кузьменко. Психотерапевтичні засади роботи з клієнтами на різних етапах травмування. № 3 (2022): Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. Розділ 3 психологія. 2022-09-06. С. 91-96.
8. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи : навч. посібник. Том 2. К., 2018. 240 с.

9. Дворник М.С. Онлайн-модулі психологічної підтримки громадян України у воєнний час: Наукова доповідь загальним зборам НАПН України «Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи», 18 листопада 2022 р., Вісник Національної академії педагогічних наук України, 4 (2), 1-5.
<https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4217>
10. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи: навч. посіб. Том 1. Київ, 2018. 208 с.
11. Лист МОН України Про методичні рекомендації «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій». URL:<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-metodichni-rekomendaciyipersha-psihologichna-dopomoga-algoritm-dij>
12. Мамчур І. В. Соціально-психологічний супровід дітей із сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах : наукові записки. Серія: Психологія. № 1. 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2023-1-5>
13. Слюсаревський, М. М. Соціально-психологічний стан українського суспільства в умовах повномасштабного російського вторгнення: нагальні виклики і відповіді: Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 21 квітня 2022 р. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 4(1).DOI:<https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4124>

Англомовні видання

1. Hofmann, F., Gohl, M., Hase, M., & Hase, A. (2021). Trauma Psycho Social Support Plus and EMDR therapy for children and adolescents in a post-onflict setting: Mental health training in Kurdistan. *Torture Journal*, 31(1), 76–87. <https://doi.org/10.7146/torture.v31i1.123492>
2. Herman, J. L. (2023). *Truth and Repair: How Trauma Survivors Envision Justice*. New York: Basic Books. p. 273.
3. Aas, M., Ueland, T., Inova, A., Melle, I., Andreassen, O. A., & Steen, N. E. (2020). Childhood Trauma Is Nominally Associated With Elevated Cortisol Metabolism in Severe Mental Disorder. *Frontiers in psychiatry*, 11, 391.
<https://doi.org/10.3389/fpsy.2020.00391>
4. Bradley, A, Karatzias, T, Coyle, E. (2019) Derealization and self-harm strategies are used to regulate disgust, fear, and sadness in adult survivors of childhood sexual abuse. *Clin Psychol Psychother*, 26, 94-104. <https://doi.org/10.1002/cpp.2333>
5. Bremner J. D. (2006). Traumatic stress: effects on the brain. *Dialogues in clinical neuroscience*, 8(4), 445-461.
<https://doi.org/10.31887/DCNS.2006.8.4/jbremner>

Інтернет джерела

Діагностичний і статистичний посібник із психічних розладів (DSM–5) Американської психіатричної асоціації
https://dsm.psychiatryonline.org/doi/full/10.1176/appi.books.9780890425787.x07_T

Силабус затверджено на засіданні кафедри практичної психології
протокол № 2 від 02.09.2025